

Prima instanță: Judecătoria Soroca (Gh. Purici)

Instanța de apel: Curtea de Apel Băți (S. Procopciuc, E Grumeza, N. Chircu)

ÎNCHEIERE

21 noiembrie 2018

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Iulia Sîrcu
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de Valentin Moțoc,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valentin Moțoc
împotriva Elenei Cîrlig cu privire la constatarea nulității testamentului,
împotriva deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Băți,

c o n s t a t ă :

La data de 21 august 2015, Valentin Moțoc a depus cerere de chemare în judecată împotriva Elenei Cîrlig, intervenient accesoriu notarul public Radu Marian, solicitînd constatarea nulității testamentului autentificat notarial de către notarul public Radu Marian la data de 03 ianuarie 2014, înregistrat cu nr.17.

În motivarea acțiunii a indicat că, este fiul defunctei Maria Moțoc născută la xxxxxx și decedată la xxxxx. După decesul mamei sale a fost deschisă succesiunea asupra averii succesorală constituită din imobilul amplasat în xxxxxx. Dînsul are calitatea de moștenitor legal, însă conform testamentului nr.17 din 03 ianuarie 2014, moștenitor testamentar al averii defunctei este Elena Cîrlig, căreia i-a fost testat ap.xxxxxxxx.

Pentru acceptarea succesiunii a depus la notar o cerere la data de 17 august 2015, notarul Radu Marian i-a eliberat un certificat de calitate de moștenitor legal sub nr. 4789 din 17 august 2015, care atestă că are calitatea de moștenitor al averii defunctei Maria Moțoc, decedată la data de xxxxxxxx.

Consideră că testamentul menționat urmează a fi recunoscut nul, întrucât la momentul perfectării acestuia, datorită bolii de care suferea defuncta Maria Moțoc, conform cartelelor medicale, în special demență vasculară progresivă, organică, pierdere de memorie etc., precum și angioencefalopatie cu sindrom hidrocefalic atrofie cu începere din data de 21 ianuarie 2013, boală care a progresat până la momentul decesului acesteia, cît și vârstei înaintate a acesteia, ultima era lipsită de discernământ, nefiind în stare de a aprecia lucrurile la justa valoare și să înțeleagă

sensul acțiunilor sale la data perfectării testamentului nr.17 din 03 ianuarie 2014, la numai 11 zile de la manifestarea progresivă a bolii.

Prin încheierea din 14 octombrie 2015 a Judecătoriei raionului Soroca s-a respins ca nefondată cererea cu privire la atragerea în calitate de intervenient accesoriu a biroului notarului public Radu Marian (f.d. 48).

Prin hotărîrea din 25 aprilie 2017 a Judecătoriei Soroca s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Valentin Moțoc împotriva Elenei Cîrlig cu privire la constatarea nulității testamentului.

S-a încasat din contul lui Valentin Moțoc în beneficiul Elenei Cîrlig cheltuielile de judecată pentru asistența juridică acordată în mărime de 3750 lei.

Prin decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, s-a respins cererea de apel declarată de reprezentantul lui Valentin Moțoc, avocatul Serghei Guțu, fiind menținută fără modificări hotărîrea din 25 aprilie 2017 a Judecătoriei Soroca, sediul central.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a ajuns la concluzia că, instanța de fond corect a aplicat legea materială care guvernează raportul juridic litigios, stabilind circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei și avînd la bază cumulul de probe prezentate de părți, corect a respins acțiunea civilă.

Instanța de apel a concluzionat, că la caz nu și-a găsit confirmare afirmațiile lui Valentin Moțoc precum că la momentul perfectării testamentului, testatorul Maria Moțoc suferea de boală psihică și prin urmare nu era aptă să conștientizeze efectele juridice ale acțiunilor sale. Or, fiind audiat în calitate de martor în cadrul ședinței instanței de fond, notarul public Radu Marian, care este o persoană împuternicită prin lege de a verifica capacitatea de exercițiu a persoanelor la perfectarea actelor notariale, a explicat că testatoarea/defuncta Maria Moțoc s-a prezentat la data de 03 ianuarie 2014 de sine stătător la notar pentru perfectarea testamentului, știa și conștientiza scopul prezentării, caracterul și consecințele acțiunilor sale, starea psihică a acesteia era normală. Totodată notarul în executarea atribuțiilor sale, a verificat capacitatea de exercițiu a testatoarei, și i-a explicat ultimei efectele juridice și esența actului juridic, neavînd careva suspiciuni ce ține de discernămîntul acesteia, fapt ce indică cert că defuncta Maria Moțoc avea capacitatea de exercițiu, acționa conștient și cu discernămînt la întocmirea și semnarea testamentului.

Așa cum concluziile raportului de expertiză contravin materialelor cauzei, cît și circumstanțelor de fapt și de drept stabilite, instanța de fond just i-a dat apreciere critică acestuia or, conform prevederilor art.130 alin.(1) Cod de procedură civilă, instanța apreciază probele după intima convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

La data de 11 septembrie 2018, Valentin Moțoc, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd casarea integrală a deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți și a hotărîrii din 25 aprilie 2017 a Judecătoriei Soroca, cu emiterea unei hotărîri noi prin care să fie admisă cererea de chemare în judecată, cu încasarea cheltuielilor judiciare suportate.

Totodată, a solicitat repunerea în termenul de adresare a cererii de recurs, menționînd că nu a primit decizia Curții de Apel Bălți, iar cu avocatul său a încetat raporturile după emiterea deciziei instanței de apel.

În susținerea recursului a indicat că, după emiterea dispozitivului deciziei, peste un timp a întrerupt relațiile cu avocatul său, iar în adresa sa nu a primit careva acte

expediate de către Curtea de Apel Bălți. A făcut cunoștință cu decizia instanței la finele lunii iulie pe pagina oficială a Curții de Apel Bălți, însă nu a acționat deoarece și în prima instanță, hotărîrea a fost emisă la data de 25 aprilie 2017, însă nici la data de 12 octombrie 2017 nu primise hotărîrea motivată, fiind expediată ulterior avocatului său, ca rezultat al unei cereri.

Instanțele ierarhic inferioare au dat o apreciere arbitrară mijloacelor probatorii, iar unele nici nu au fost apreciate, ceea ce este un motiv de casare prin prisma prevederilor art.432 alin.(4) Cod de procedură civilă. Instanțele nu au dat apreciere sub aspect al exactității Raportului de expertiză psihiatrică, în care experții psihiatri au luat în calcul toate materialele cauzei, inclusiv carnetul medical care nu a fost apreciat de către instanța de judecată, alte acte medicale, care la fel nu au fost remarcate de instanța de fond și declarațiile medicilor care sunt înscrise în raportul de expertiză, astfel careva inexactități nu au fost și nici nu au putut fi stabilite de către instanță. Componenta nominală a comisiei la petrecerea expertizei, este o prerogativă a directorului instituției de expertiză, prezența medicului psiholog în componența comisiei nefiind necesară, așa cum nu au fost adresate careva întrebări ca să fie necesară prezența unui astfel de expert. În fața experților a fost pusă doar o singură întrebare legată de prezența sau lipsa discernământului testatorului la momentul perfectării testamentului la 03 ianuarie 2014, întrebare la care a fost dat răspuns de către comisia de experți psihiatri.

Prezența presupuselor relații armoniate ale mamei sale cu Elena Cîrlig, nici pe departe nu echivalează cu o necesitate de menținere a valabilității testamentului.

Examinînd temeiurile recursului în raport cu materialele pricinii civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 433 lit. b) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434.

În conformitate cu art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Din materialele dosarului rezultă că nefiind de acord cu hotărîrea din 25 aprilie 2017 a Judecătoriei Soroca, sediul central, Valentin Moțoc, prin intermediul avocatului său Sergiu Guțu, a declarat apel la data de 23 mai 2017 și 08 noiembrie 2017 (f.d. 28, 61-62, vol. II).

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 17 mai 2018 (f.d.109-112, vol. II), la data de 17 mai 2018 Curtea de Apel Bălți a pronunțat în prezența apelantului Valentin Moțoc și avocatului acestuia Sergiu Traian Guțu, dispozitivul deciziei prin care a fost respinsă cererea de apel declarată de reprezentantul lui Valentin Moțoc, avocatul Serghei Guțu, fiind menținută hotărîrea Judecătoriei Soroca, sediul central din 25 aprilie 2017 (f.d. 113, 114-121, vol. II).

La 13 iunie 2018 Curtea de Apel Bălți a expediat părților copia deciziei instanței de apel din 17 mai 2018 (f.d. 122, vol. II).

Conform avizului de recepție, se atestă că avocatul apelantului Valentin Moțoc, Serghei Guțu, a recepționat contra semnătură copia deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți la data de 18 iunie 2018 (f.d. 127, vol.II). Prin urmare, din această dată începe să curgă termenul de două luni pentru declararea recursului prevăzut de art.434 alin.1 Cod de procedură civilă, care expiră la data de 18 august 2018.

Cu toate acestea, Valentin Moțoc a declarat recurs la data de 11 septembrie 2018, cu încălcarea termenului de 2 luni (f.d.131-132, vol. II).

Conform art. 110 Cod de procedură civilă, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

Totodată, potrivit art. 111 alin. (3) Cod de procedură civilă, termenul de procedură stabilit în ani, luni sau zile începe să curgă în ziua imediat următoare datei calendaristice stabilite, datei comunicării actului de procedură sau producerii evenimentului ori momentului care a condiționat începutul lui.

Conform art. 116 alin. (1) și (3) Cod de procedură civilă, persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură pot fi repuse în termen de către instanță. La cererea de repunere în termen se anexează probele ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului. Totodată, trebuie efectuat actul de procedură care nu a fost îndeplinit în termen (să fie depusă cererea, să fie prezentate documente respective etc.).

Nu poate fi reținut argumentul recurentului Valentin Moțoc, potrivit căruia cererea de recurs urmează a fi primită spre examinare în legătură cu faptul că dînsul nu a primit decizia Curții de Apel Bălți din 17 mai 2018, iar cu avocatul său a încetat raporturile după emiterea deciziei instanței de apel or, recurentul nu a prezentat nici un înscris care ar confirma poziția expusă și necesitatea repunerii în termenul de adresare a cererii de recurs, de către recurent nefiind depusă diligența necesară pentru a-și exercita dreptul său la recurs.

Scrisoarea expediată la 13 iunie 2018 apelantului Valentin Moțoc, pe adresa indicată în cererea de chemare în judecată, cererea de apel, cât și cererea de recurs, xxxxxxxx, a revenit cu mențiunea „plecat” (f.d. 2-3, vol.I, 28, 61-62, vol.II, 123, vol. II), pe cînd avocatul apelantului Serghei Guțu, a recepționat contra semnătură copia deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți la data de 18 iunie 2018 (f.d. 127, vol.II).

Prin prisma prevederilor art.107 Cod de procedură civilă, în cazul schimbării domiciliului după pornirea procesului, apelantul era obligat să comunice instanței noua adresă. În lipsa unei astfel de comunicări actele de procedură trimise la ultima adresă, se consideră înmânate, chiar dacă destinatarul nu mai locuiește acolo, or, Valentin Moțoc, avea obligația de a urmări corespondența parvenită în adresa sa indicată în materialele dosarului.

Aici, se va menționa că, avocatul Sergiu Guțu, era obligat să-l informeze pe Valentin Moțoc despre decizia Curții de Apel Bălți din 17 mai 2018 recepționată de către el, în vederea stabilirii de către Valentin Moțoc a necesității și oportunității contestării deciziei cu recurs. Totodată și recurentul Valentin Moțoc cunoscând despre litigiul în cauză, a avut obligația și posibilitatea de a se informa despre derularea procesului și actele judecătorești adoptate pe marginea cazului. Decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți a fost plasată inclusiv pe pagina oficială a Curții de Apel Bălți fiind disponibilă publicului din data de 07 iunie 2018, anterior expedierii deciziei în adresa părților la proces.

Obligația respectivă este prevăzută și în hotărîrea Curții Europene pentru Drepturile Omului din 26 iunie 2012 pe cazul Ghirea contra Moldovei (cererea nr. 15778/05), unde se notează despre obligația părților de a se interesa, la intervale rezonabile, de stadiul procesului de care ele au cunoștință.

Cu referire la argumentul recurentului cu privire la încetarea raporturilor cu avocatul său Sergiu Guțu după emiterea deciziei la Curtea de Apel Bălți, instanța de recurs îl consideră pur declarativ or, din materialele cauzei se confirmă că Valentin Moțoc a împuternicit avocatul Sergiu T. Guțu să îi reprezinte interesele în instanța de judecată, fapt confirmat prin mandatul seria MA nr.0860561 din 23 martie 2016 (f.d. 122, vol.I).

Conform art.80 alin.7, 9 Cod de procedură civilă, împuternicirile date avocatului sau avocatului stagiar se atestă printr-un mandat, eliberat de reprezentat și certificat de avocat.

Reprezentantul care renunță la împuterniciri trebuie să înștiințeze atât reprezentatul, cât și instanța cu cel puțin 10 zile înainte de data judecării cauzei sau înainte de expirarea termenelor de atac.

Conform Capitolului II, pct.2, alin.(2), (5) Codul deontologic al avocaților din Republica Moldova, publicat în Monitorul Oficial nr.355-359 din 14 octombrie 2016, avocatul își consultă clientul în mod conștiincios și își informează cu diligență clientul cu privire la evoluția cauzei ce i-a fost încredințată. În cazul în care avocatul se află în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile, trebuie să se asigure că respectivul client poate contracta, în timp util, un alt avocat care să-i ofere asistența juridică necesară, pentru a evita prejudicierea clientului.

Aici, instanța de recurs reține prevederile art.75 alin. (4) Cod de procedură civilă, potrivit cărora, actele procedurale efectuate de reprezentant în limitele împuternicirilor sale sunt obligatorii pentru persoana reprezentată în măsura în care ele ar fi fost efectuate de ea însăși. Culpă reprezentantului este echivalentă culpei părții. De asemenea, colegiul menționează și obligația participanților la proces de a nu abuza de drepturile procedurale.

Potrivit art. 56 alin. (3) Cod de procedură civilă, participanții la proces sunt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. În cazul abuzului de aceste drepturi sau al nerespectării obligațiilor procedurale, se aplică sancțiunile prevăzute de legislația procedurală civilă.

În conformitate cu art. 10 alin. (1) Cod de procedură civilă, sancțiunile procedurale sunt urmările nefavorabile, stabilite de normele de drept procedural civil, care survin pentru subiectul obligat în raport procedural în caz de neîndeplinire sau de îndeplinire defectuoasă a unui act de procedură, precum și în caz de exercitare abuzivă a unui drept procedural.

Exercitarea unui drept de către titularul său nu poate avea loc decât într-un anumit cadru, prestabilit de legiuitor, cu respectarea anumitor exigențe, cărora li se subsumează și instituirea unor termene, după a căror expirare valorificarea respectivului drept nu mai este posibilă.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă a reiterat că, ține de obligația părților de a lua măsurile necesare privind protejarea drepturilor sale de acces la instanță (a se vedea cauzele Van Harn vs Germania, nr. 7557/03 din 11 septembrie 2007).

Astfel, în conformitate cu art. 434 alin. (2) Cod de procedură civilă, termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

În cauzele Ceachir contra Moldovei din 15 ianuarie 2008 și Melnic contra Moldovei din 14 noiembrie 2006, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat că prin neaducerea vreunui motiv pentru prelungirea termenului de depunere de către

pârâți a unui act procedural, instanțele judecătorești naționale încalcă drepturile reclamantilor la un proces echitabil.

În acest sens, se invocă și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care consacră unul din principiile fundamentale ale preeminenței dreptului, securitatea raporturilor juridice (a se vedea hotărârea Pârnău și alții vs. Moldova din 31 ianuarie 2012).

Astfel, din motivele menționate și având în vedere că Valentin Moțoc a declarat recurs în afara termenului de 2 luni de la comunicarea deciziei instanței de apel care este de decădere și nu poate fi restabilit, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul inadmisibil.

În conformitate cu art.270, 431 alin. (2), art.440 alin.(1), art. 433 lit. b) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Valentin Moțoc.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Iulia Sîrcu

judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh